

відгодівлі (табл. 2).

Дані показують, що прирости кожного місяця перевищують 500 г, за винятком лютого і грудня, коли свині споживали концентрати без КМВД. Високі прирости (> 800 г) у травні-липні і листопаді свідчать про те, що свиням, крім вільного доступу до води, двічі на день давали перегін, що є бажаним кормовим компонентом для свиней [2].

Таблиця 2.

Показники середньодобового приросту дослідної групи молодняку за годівлі КМВД "Ріст", г

Місяць	Приріст, г
Січень	537
Лютий	395
Березень	680
Квітень	619
Травень	843
Червень	811
Липень	886
Серпень	691
Вересень	692
Жовтень	587
Листопад	914
Грудень	326
Середнє за рік	665

Отже, відгодівля свиней української м'ясної породи в місцевих умовах господарювання і клімату з використанням КМВД "Ріст" українського виробництва є більш ефективною у порівнянні з відгодівлею тварин кормовим концентратом польського підприємства "Провімі Польська".

Література

1. Коровніков Г., Колот І. Що очікує тваринницьку галузь у майбутньому // Тваринництво України. – 2003. – №3. – С. 5-7.
2. Проваторов Г.В., Проваторова В.О. Годівля сільськогосподарських тварин. – Суми: Університетська книга, 2004. – 510 с.
3. Рибалко В.П. Особливості розвитку світового й вітчизняного свинарства // Вісник аграрної науки. – 2003. – № 3. – С.27-30.

Леся Денега

наук. керівник – доц. Л.О. Шевчик

ПРОБЛЕМА МІСЦЯ ЛЮДИНИ НА ЗЕМЛІ ТА РОЗКРИТТЯ ЇЇ В КОНТЕКСТІ НАУКОВОГО ТА РЕЛІГІЙНОГО СВІТОБАЧЕННЯ

"Ми не можемо жити, не спричиняючи смерті інших істот,
але ми можемо бути більш чи менш співчутливими.

Чим більше співчуватимемо всім тваринам, тим краще буде для
Л.М.Толстой.

Існуюча нині парадигма антропоцентризму, перші згадки про яку знаходимо в Біблії:

"Плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте землю, оволодійте нею, і пануйте над морськими рибами, і над птаством небесним, і над кожним плазуючим живим на землі" (Бут.1:28) [1], на думку більшості вчених призвела до порушення балансу між суспільством і природою.

На сьогодні назріла нагальна необхідність перегляду даної наукової парадигми про пануюче досі в біології та й загалом у житті переконання в верховному положенні людини на нашій планеті. Надто велика увага приділяється людині, слід би її дещо потіснити на периферію. В філософському і виключно практичному плані необхідно звернути більше уваги всьому різноманіттю біосу Землі.

На відміну від антропоцентризму, сьогодні трактування природи людини пропагує доктрину натуралізму (від лат. *Natura* – природа), що втілюється через принципи коєволюції (узгодженого розвитку різноманітних форм буття і особливо людини та усіх інших форм живого), біоцентризму (що постулює абсолютну цінність усіх форм живого і виступає проти першості людини на планеті), рівневої структури живого і емпатії (здатності розуміти живий організм, проектуючи себе у нього) [3].

Таким чином біоцентризм представляє собою установку на абсолютну цінність живого в усіх його формах, на етичне сприйняття живого, на осмислення людини і людства як частини планетарного біосу. Подібна інтерпретація біоцентризму підтримується міжнародною Комісією по біологічній освіті .

Крім того сьогодні назріла необхідність поширити норми етики не лише на взаємовідносини між людьми а й між усіма живими істотами. Тобто вже сьогодні формується так звана біоцентрична етика, біля витоків якої стоять праці А.Швейцера, що свого часу сказав: "Я- Життя, що прагне жити серед життя, що прагне жити".

Біоетика включає в себе цілий спектр проблем як то проблема генетичних технологій, проблема біомедицини етики, що перегукується з етикою лікарською та актуальну у педагогічному вузі проблему гуманного ставлення до тварин (власне під час наукового експерименту, при теснуванні лікарських препаратів, під час студентської наукової роботи та й у повсякденному житті) [2].

Найбільш багатогранною є проблема гуманного ставлення до тварин. Вже близько 2000 років тому один з авторів Біблії писав:

*"Всяка природа звірів і пташок, гадів і морських потвор
приборкується, і приборкана буде природою людською"*
(Як. 3:7).

Майже всі тварини потребують любові і турботи і як правило відгукуються на таке піклування. Сучасник Якова, Пліній Старший, описав, як люди приручали слонів, левів, тигрів, орлів, крокодилів, змій і навіть риб.

По суті, ідея тримати тварин у домах виникла ще в сиву давнину. Задовго до того, як писали Яків і Пліній Старший, древні єгиптяни почали приручати деяких тварин і тримати їх у своїх помешканнях. Нині у приватних домах живе чимало тварин, котрих раніше можна було побачити тільки в зоопарку.

Випадки глибокої прив'язаності до тварини описані в Біблії, коли тварини стають для людини членами сім'ї. Пророк Натан розповів царю Давиду про вбогого чоловіка й "*одну маленьку овечку*":

*"Із кавалка хліба його їла й з келиха його пила,
та на лоні його лежала, і була йому як дочка"*
(2 Самуїла 12:1-3)

У Божому законі ізраїльтянам неодноразово нагадувалося про необхідність піклування про тварин (Повторення Закону 22: 4, 10, 25:4). Але не слід забувати, що Біблія робить чітку різницю між людьми і тваринами. Люди, а не тварини, були створені "*за образом і подобою Божою*" (Буття 1:26). Власне для людей була окреслена перспектива жити вічно, а тварини – лише з обмеженою тривалістю життя (Буття 3:22,23; Псалом 37:29). Ісус Христос вказував, що для "*життя вічного*" необхідно виявляти віру і набирати знань про Бога, а тварини не можуть цього робити (Івана 3:36; 17:3). Людей, які не мають надії на воскресіння, у Біблії прирівняні до

"звірини нерозумної, зродженої природою на зловлення та загибель "
(2 Петра 2:9-12).

Тварини існують на благо людям. Вони допомагають нам у праці, а іноді стають вірними друзями. Приємно дивитись на їхню красу, а вивчаючи поведінку тварин все частіше знаходимо підтвердження мудрості Природи (Псалом 104:24; Проповстей 30:24-28; Послання до Римлян 1:20) .

Неоціненна роль тварин як джерела їжі для людини. Хоч спочатку людям дозволено лише їжа рослинного походження, і тільки через 1600 років уже після Потопу Бог дозволив людям споживати м'ясо тварин (Буття 1:29; 9:3).

Однією із найбільших проблем у взаємовідносинах із тваринами є тестування. На жаль є ряд галузей де поки що неможна відмовитися від використання тварин:

- медичне тестування;
- косметичне тестування;
- тестування на безпечність.

Більша частина дослідів припадає на прикладні дослідження, які проводяться для медичних цілей в інтересах людей і тварин. Тестування на безпечність, в основному пов'язане з перевіркою продуктів на токсичність. В області косметичного тестування, протягом лише 1995 року проведено 1, 935 дослідів на тваринах (0,07% від загальної кількості використаних тварин – загалом же в цьому році під час дослідів було використано 2,64 млн. тварин.) Більшість піддослідних тварин піпало на мишей та щурів.

У випадку, коли не можна відмовитись від проведення експериментів на тваринах, необхідно

зосередитися на покращенні умов утримання останніх, на зменшенні кількості їх, і при найменшій можливості – замінити експерименти на живих тваринах на альтернативні.[3]

Біоетика в даному аспекті означає крок в бік біоцентричної парадигми, де на зміну байдужості до страждання тварин "заради високих наукових цілей" ставиться завдання мінімізувати ці страждання, все ближче підходячи до принципу ненасилля по відношенню до піддослідних. Перші біоетичні норми постулюються вже у Біблії, власне у Книзі Приповістей Соломонових читаємо:

*"Піклуйся праведний життям худоби своєї,
а серце безбожних жорстоке"* (Пр. 10).

Біоетики пропагують у відносинах з тваринами "принцип трьох R":

replacement – заміна болісних для тваринних експериментів дослідями, що не завдають їм страждання;

reduction – зменшення кількості дослідів з тваринами;

refinement – покращення методики проведення експерименту з метою полегшення страждання піддослідних тварин.

Все частіше акцентується увага на проблемі "етики оточуючого середовища" або "екологічної етики" де проблема охорони біосу вимагає біоетичного трактування., тобто "захист біооточення у кожній країні повинен стати обов'язком її громадян". Отже в рамках екологічної етики передбачається розширення сфери дії людської моралі, включення в неї усіх членів біологічного угруповання від "індивідуумів тварин і рослин до їх видів, а також рік, ландшафтів і усієї екосистеми планети" [3].

Людство постійно твердить про необхідність "охороняти природу". Про це говорять вчені, педагоги, журналісти, політики ... Люди звикли до цього закликів і навіть не замислюються над значенням його. А якщо й говорять про необхідність охорони тварин то через користь їх: кабана та осетрових – щоб ласувати їх м'ясом; тирличів та баранців – щоб отримувати ліки; джмелів – для запилювання культурних рослин; дику пшеницю – для виведення нових сортів. Інші види – метеликів та квіти, деяких птахів зберігаємо, щоб милуватися їхньою красою. Вражає самозакоханість людини... Не задумуємось ми, що види на Землі мають такі ж права на життя як і людина – не більше але й не менше. І якщо хоч один вид зникне з лиця землі – то одним видом стане менше. Все, здавалося б нічого особливого не станеться. Але кожний вид живих істот вплетений до чудової сітки своєрідного органічного ансамблю планетарного життя. Коли хтось із них зникає, сітка не руйнується, але змінюється. І зміни ці необоротні: зниклу істоту неможливо поновити, тому то і вся сітка життя не буде такою, як за її існування.

Кожна людина по-своєму сприймає "органічний ансамбль планетарного життя". У когось це почуття розвинуте сильніше, у когось – слабше. Проте неможливо знайти людину, яку б хоч якась комірка своєрідної "сітки життя" залишила байдужою: колони лісового храму, тиша досвітньої річки, степове роздолля, музика морських хвиль... На жаль, ми не можемо повністю відчувати красу і велич їх. Тому й не розуміємо до кінця, що чинимо, коли руйнуємо довкілля, знищуючи той чи інший вид.

Саме тому так скептично ставимося до прогнозів учених, що вже недалекі ті часи, коли людство настільки змінить умови життя на планеті, що під загрозою опиниться його власне життя. Сітка життя міняється необоротно.

Щодо проблеми створення живої природи сьогодні існує дві точки зору: або живі істоти створив Бог, або вони утворилися в процесі еволюції. У будь-якому разі, живі істоти створені не людиною. Так чи можемо ми розпоряджатися їх долею, вирішувати, кому з них можна існувати, а кому – ні?

Власне цей принцип є основою охорони природи: *ми не маємо права руйнувати те, що створювалося не нами..* Тому то людство не може вирішувати долю інших живих істот, щоб не справдилися слова В.Хлебнікова : "...людина відібрала поверхню земної кулі у мудрої громади звірів і рослин і стала самотньою: їй нема з ким погратися у квача і піжмурки, у спустошеному спокої темрява довкола, нема гри, нема товариша".

Література

1. Біблія або Книги святого письма Старого і Нового Завіту. – К.: "Укр. Біблійне товариство", 2002. – 1160 с..
2. Кулиниченко В.Л. Християнська біоетика – становлення в Україні // Світоглядні та філософські аспекти біоетики. – К.: Вища школа, 2001. – с.41 – 46.
3. Олексин А.В. Биополитика.: Учебное руководство по биополитической проблематике. – М.: "ЦОП Ин-та философии РАН", 2001. – с.361 – 381